

Indhold:

	<i>Side</i>
Formanden har ordet.....	3
Stenklubbens kommende aktiviteter.....	4
Om at „bygge boer“ og formidle geologi.....	7
Kurser på Folkeuniversitetet.....	8
Englandstur med Henrik Madsen.....	10
Bog anmeldelse skrevet af Henrik Arildskov.....	14
Resultat af medlemsrundspørge.....	15
Referat: Kursus og ekskursion med Per Smed.....	16
Information om Vendsyssel Stenklub.....	19
Billedsiden.....	20

STENHUGGER-VÆRKTØJ

JPS
ENTREPRENØRMATERIEL

Vandværksvej 25 . 9800 Hjørring . Tlf. 98928366 . 98928382

Vendsyssel Stenklubs bestyrelse:

Formand:	Poul Erik Friis tlf. 98 96 34 31 E-mail: pef@eucnord.dk	Ugiltvej 758 9800 Hjørring
Næstformand:	Erik Arentsen tlf. 40101648	Sønderbro 19 4.t.v. 9000 Aalborg
Kasserer:	Allan Andersen tlf. 98 91 08 42 telefax: samme nr. E-mail: aljo@has.dk	Åkandevej 23 9800 Hjørring
Sekretær:	Susanne Schmidt tlf. 98 18 53 66 E-mail: sschm@daks.dk	Revlingebakken 40 9000 Aalborg
Bestyrelses- medlem	John Konrup Pedersen tlf. 98 92 69 28	Akelejevej 3, 9800 Hjørring
Bestyrelses- medlem	Britta Andreasen tlf. 98 96 88 88 E-mail: b.andreasen@post.tele.dk	Nørlev Strandvej 345 Skallerup Klit, 9800 Hjørring
Redaktør af Stendyngen:	Tommy Hatting Sørensen tlf. 98 39 20 84 E-mail: ths@post12.tele.dk	Gerdavej 1, 9520 Skørping

Vendsyssel Stenklub's **hjemmeside** findes på adressen:

www.sitecenter.dk/vendsysselstenklub

Deltagelse i Vendsyssel Stenklubs arrangementer sker på eget ansvar

2004-kontingentet i Vendsyssel Stenklub:

Enkeltperson.....	150 kr.	Par	225 kr.
Pensionist.....	100 -	Pensionistpar.....	150 -
Studerende	100 -	Unge under 18 år.....	100 -

Stenklubbens gironummer: 747-2110 - Telefax-nummer: 98 91 08 42

Andre stenklubbens medlemsblade bedes sendt til redaktøren af Stendyngen

Efterårets aktiviteter

Vi er nu klar med en plan for efterårets aktiviteter. Det ser måske en smule anderledes ud i år. Vi prøver jo hele tiden at forny os lidt, for tiltrække så mange medlemmer som muligt. Der er måske nogle der leder efter et af de ellers faste programpunkter, nemlig „Sten på bordet“. Vi prøvede sidste år at ændre på dette arrangement, uden større held, der kom kun ganske få, så vi overvejer stadig hvad der skal ske med dette.

HUSK Hvis det er et problem med f.eks. kørsel, så ring til turlederen eller et af bestyrelsesmedlemmerne. Der er altid nogen, der har en ekstra plads.

Fra sommerens tur til NordvestFyn, hvor Henrik Arildskov var turleder

20.	sep.	:	Fossiltur til Rørdal
27.-28.	sep.	:	Stenhuggerweekend
11.	okt.	:	Stenbesøg hos Henrik Arildskov
15.	nov.	:	Fossilpræparation på Molermuseet
9.	dec.	:	Juleafslutning

Det blev tydeligt for os, at den videnskabelige forskning ofte bygger på tidligere opnåede resultater, men at de nye teorier, som udvikles, alligevel føles så kontroversielle, at udviklingen ikke sker uden voldsomme sværds slag mellem disse teoriers ophavsmænd. Men entusiastiske menneskers optræden på den videnskabelige scene er også med til at skabe og fastholde almindelige menneskers interesse. Samtidig med, at vi fik udvidet vores kendskab til emnet betydeligt, gav Per Smeds foredrag os også et godt indblik i personerne bag ledeblok-forskningens udvikling.

Selve grunden til, at ledeblok-forskningen har været i særlig fokus i Danmark, havde jeg egentlig ikke tænkt nærmere over tidligere – bortset fra, at når der var et specielt naturvidenskabeligt fænomen, så skulle det undersøges. Men årsagen er indlysende: Danmark består næsten udelukkende af moræner – i hvert fald de øverste mange meter, og da man har behov for en geologisk datering, men ikke kan gennemføre den med ledefossiler, som man ellers anvendte i sedimentære lag, så fandt man på at inddele morænelagene efter deres indhold af transporterede sten, som kunne identificeres ud fra deres oprindelse.

Lørdag var en fantastisk dag med strålende sommersonne, som en masse mennesker var ude for at nyde på stranden ved Hirtshals fyr. En del af dem, der lå og skiftevis tog sol- og havbad, må have undret sig over de nogen og tyve voksne mennesker, som stod og diskuterede i grupper og vendte ryggen til solen, samtidig med at de gik og flyttede rundt på sten, som de vaskede rene forinden i havvand, der blev hentet i spandevise. Der var nu tale om en sjov stenkendings-øvelse, og tilsammen fik vi da også fundet en pæn stor mængde genkendelige ledeblokke. Nogle af dem var temmelig sjældne, og de fik en særlig gennemgang under en fælles opsummering. De ca. 5 timer, vi brugte på stranden, nærmest fløj af sted. Nogle nåede dog en kølende dukkert i bølgerne – den havde vi faktisk alle fortjent, for der blev virkelig arbejdet, diskuteret og lyttet koncentreret under hele forløbet. Heldigvis havde vi søndagen til at rekreere os i, og det var vist også nødvendigt for mange af os. Det var min fornemmelse, at de allerfleste havde et godt udbytte af arrangementet. Tak til Per Smed, fordi han ville rejse til Nordjylland og dele sin store viden med os.

Susanne

Messekalender 2003

26.-28. september.....	Moss, Norge
10.-11. oktober.....	Næstved
25.-26. oktober.....	Assentoft
31.-2. oktober / november.....	München, Tyskland
15.-16. november.....	København
6.-7. december.....	Hamburg, Tyskland

Introduktion / Kursus i fossil præparation

Vi har fået en aftale i stand med Henrik Madsen fra Molermuseet på Mors. Han vil vise os / lave et lille kursus i, hvordan han præparerer fossiler fra moleret og kridtet.

Hvis I har relevante fund, så tag dem med, så der er noget at øve sig på. Medbring evt. også det værktøj i selv bruger til præparation.

Tid: Lørdag den 15. november kl. 11.00

Sted: Vi mødes på Molermuseet på Mors

Turleder: Poul Erik Friis Tlf. 98963431

Juleafslutning

Så er året ved at være brugt, og det er igen tid til juleafslutning. Vi vil også denne gang gerne invitere jeres børn og ægtefælle / forlovede / kæreste med. Vi er som sædvanlig vært med gløgg og æbleskiver.

Som det faglige indslag vil Susanne og Hanne fortælle om sidste forårs tur til England med Henrik Madsen fra Molermuseet

Tid: Tirsdag d. 9 december kl. 19.30

Sted: Kulturhuset, Dronningensgade 22, Hjørring

Aflysning

Turen til Moss d. 26.-27.-28. september er aflyst. Vi programsatte turen i forventning om, at den annoncerede nye færgerute fra Skagen direkte til Moss blev en realitet. I foråret annoncerede færgeselskabet med, at færgeforbindelsen ville være klar til turistsæsonens begyndelse. Imidlertid er færgen endnu ikke kommet i drift. Alternativet til færgen er derfor Frederikshavn – Gøteborg med efterfølgende køretur til Moss og retur.

Vi har draget den konklusion, at det ikke er muligt at samle et passende deltagerantal til dette alternativ og har derfor aflyst turen.

Poul Erik

Velkommen til nye medlemmer

Inger Bang Sæby
Trille Leerbech Læsø

Ledeblokke som vejvisere for isens bevægelsesretning bliver også skudt i sænk. Efter forfatterens opfattelse er hovedparten af de skandinaviske blokke ført til Danmark med isbjerge, og som argumentation for deres opfattelse nævner de fundet af adskillige rhombeporfyrer på havbunden ud for Trondheim.

Jeg håber disse eksempler vil være så appetitvækkende, at man køber bogen og læser den. Den er flot, spændende og instruktiv. Den er velegnet til at tage med rundt i landet, når man besøger såvel nye som velkendte lokaliteter, og den er værdig til at få en plads på boghylden i selskab med de geologiske klassikere.

Henrik Arildskov

Medlemsrundspørge

Ved generalforsamlingen og med bladets maj-nummer har klubbens bestyrelse uddelt et spørgeskema for at få et indtryk af, om der er ønsker om klubaktiviteter, som ikke er dækket af, hvad vi for øjeblikket sætter i gang. Man kan jo godt gå og bilde sig ind at være alsidig og så alligevel være blind for oplagte aktiviteter. Vores ønske om respons fra jer medlemmer udsprang af, at det praktisk talt altid er en fast lille kerne af 10-20 medlemmer, som – med enkelte udsving – deltager i ture, møder og foredrag, og vi kunne godt tænke os at samle mange flere af jer.

De indkomne besvarelser har været ganske få, men indeholdt til gengæld gode forslag til aktiviteter, samarbejder og informationer. Fx kan nævnes: Vores egen studiekreds som afløsning for de dyre kurser, foredrag om bjergartsdannende mineraler, bestemmelse af årets fund, oversigt over gode lokaliteter i Danmark, sten i bygninger i det gamle Aalborg, én- og flerdagsture til nye jyske og fynske lokaliteter, samarbejde med Amtet om Geologiens dag. Og endelig et ønske om at informere om 'sværhedsgraden' for vore ture – stejle og svært tilgængelige steder, lange strækninger til fods, mm. (og selvfølgelig er denne 'service' oplagt).

Ønskerne vil blive drøftet på næste bestyrelsesmøde, og en del af dem vil vi kunne klare uden større problemer, andre vil nok kræve en ekstra arbejdsindsats.

Vi vil samle ønskerne på klubbens hjemmeside (www.sitecenter.dk/vendssyssestenklub) og I vil så kunne se, om I eventuelt gerne ville tilføje nogen til 'Idébanken'. Det kan gøres via en formular på hjemmesiden, og selvfølgelig tager vi også med glæde imod jeres gode idéer såvel mundtligt som pr. brev. Der er tale om en løbende proces, og selv om der gøres status her, vil der ikke 'blive lukket for kassen'.

Susanne

Kurser på Folkeuniversitetet

De metertykke askelag på San Torini, formet af vinden.

Europæiske vulkaner

kursus - hold 03501 | I samarbejde med Vendsyssel Stenklub.

Ved lektor Erik Schou Jensen, Geologisk Museum.

Henover 3 weekender gennemgås med billeder, litteratur, kort og plancher de 3 kendte europæiske vulkanområder. Weekenderne kan følges uafhængigt af hinanden eller som en samlet pakke.

A: De italienske vulkaner.

De italienske vulkaner strækker sig ved første øjekast som perler på snor med enkelte afbrydelser fra Toscana i nord til De Lipariske Øer i syd, så at sige på forkanten af den italienske støvle. De er godt nok ikke alle at betragte som aktive længere, men deres placering er ikke tilfældig, idet denne hænger sammen med selve dannelsen af bjergkæden Appenninerne, ryggen i støvlen. Men der er langt flere vulkaner i det italienske rum, først og fremmest naturligvis Etna, der er helt forskellig fra de allerede nævnte og dertil kommer en lang række ikke synlige vulkaner, nemlig de på bunden af Det Thyrrenske Hav samt i Det Pelagiske Hav mellem Sicilien og Tunis i Afrika.

Kurser på folkeuniversitetet, fortsat fra side 9

Kurset belyser først hovedtrækkene i Nordsøens off-shore geologi og derefter geologien i landene rundt om, startende med det sydvestlige Norge og Skotland med prækambriske terræner og den britisk-skandinaviske del af den Kaledoniske Foldekæde. Derefter gennemgås Devon, Karbon, Perm og Trias i Nord- og Midtengland og Jura- og Kridtlagene i Nordøst-England, samt de varierede lag fra Kridt og Tertiær i Sydøst-England, Nordfrankrig, Nederlandene, Nordtyskland og Danmark.

Kurset afsluttes med en beskrivelse af Nordsøområdet afvekslende historie igennem Istiden (Pleistocæn) og den nuværende varmetid (Holocæn = Flandern).

2 weekender (1-2/11, 29-30/11); lørdage kl. 12.00-17.00, søndage kl. 10.00-15.00.

Sted: Aalborg Universitet, Strandvejen 12-14.

Pris: Kr. 695,-.

Tilbehør til slibning

Vi har slibemaskiner, tromler, vibratorer, stensave
 Vi har slibepulver, rå sten, sten i skiver, rå rav
 Vi har indfatninger, både forsølvede og sterlingsølv
 Vi har arbejdende værksted, ravmuseum m. fossiler

Vi sender gerne katalog over maskiner og tilbehør

Ravsliberen i Skagen Aps

Frants Kristensen

Sct. Laurentiivej 6 (v. Skagen Museum)

9000 Skagen Tlf. 98 44 55 27

Se England og lev!

Hajtand, dagens fund, Herne Bay

Kære venner – her kommer et tilbud, I virkelig skal overveje.

Lederen af Molermuseet på Mors, Henrik Madsen, har de sidste 5 år brugt sin påskeferie på at tage fossilinteresserede amatører med rundt til sine yndlings-lokaliteter i det sydlige England. Det har primært været en større gruppe medlemmer fra én stenklub, og efterfølgende er der så suppleret op med 'de løse' fra andre klubber mm. Af 'løse' sidste påske deltog Hanne Jacobsen og undertegnede fra vores klub – tilbuddet går fra mund til mund, og Henrik får altid fyldt hele bussen op (35 deltagere).

Jeg har talt med Henrik om vores chancer, og han ville byde en større gruppe fra Nordjylland hjertelig velkommen. Hvis vi kunne samle fx 10, ville det være alle tiders. Jeg kan garantere meget god tid til indsamling på alle lokaliteter, herlig stemning, herlig uhøjtidelig rejseleder, fuld aktivitet, dejligt primitive (men absolut gode) forhold og endelig: en rigtig dejlig billig tur! (Prisen dækker transport og indkvartering; kosten klarer man selv – og Henrik arbejder *gratis*). – Nu skal I se hans oplæg:

GB-tur 2004 fra 3. april til 11. april.

Guide: Henrik Madsen MOLER MUSEET. Pris: Ca. kr. 3.000,-. Kørsel: med bus via Calais i Frankrig. Indkvartering: Burton Bradstock caravanpark. Forplejning: Står deltagerne selv for.

3.4.: Afgang Nykøbing Mors 16.00 – Afgang Fredericia 19.00.

4.4.: Folkestone 08.00 – Burton Bradstock 19.00

5.4.: Lyme Regis

6.4.: Charmouth

7.4.: Barton-on-Sea

8.4.: Osmington Mills – Portland

9.4.: Essex

10.4.: Kent

11.4.: Hjemkomst DK ca. 12.00

Tilmelding skal foregå til Henrik Madsen på tlf. 97 75 17 16 eller mail@molermuseet.dk

Turmateriale med relevante oplysninger tilsendes efter betaling.

Fortsættes næste side

Lerkyst ved ebbe, Herne Bay

Se England og lev! fortsat fra forrige side

Lokaliteterne er 'klassikere' og dækker over perioderne Jura, Kridt og Tertiær (Eocæn), og jeg kan godt garantere for, at ALLE kommer hjem med masser af fund. Hvis man ikke er så øvet, behøver man ikke bekymre sig. Henrik er en meget opmærksom leder – han er hele tiden rundt hos alle og sikrer sig, at vi forstår, hvad det er, vi skal. Men det er en god idé at 'læse på lektien' om lokaliteterne hjemmefra, vi får ikke lange foredrag derude. Det er 100% AKTIV ferie, og selv om man ikke skulle være morgenmenneske, er man det lige på denne tur. Som Henrik siger: 'Tidevandet gider altså ikke vente på os'.

Skynd jer at overveje, om ikke påskedagene skulle bruges til denne sjove rejse, og tilmeld jer. Det går efter først-til-mølle princippet, og kassen lukker, når alle 35 pladser er fyldt op.

Oplysning til gangbesværede: Der kan godt være langt at gå fra bussen og til lokaliteten, og man skal regne med at være på kyster med høje skrænter (ler, sand, skifer, kridt). Derfor vil gode, stabile ben i gode støvler sandsynligvis være en forudsætning. Men spørg eventuelt Henrik, hvis I er i tvivl.

Susanne

Hanne m.fl. leder efter micrafter ved St. Catherines'

PS! Hvis I har lyst til at se, hvad Hanne og jeg har fået ud af Englands-turen i 2003, så mød op til klubbens julearrangement den 9. december. Her vil vi bruge lidt af aftenen på at vise billeder og fund samt fortælle om vores oplevelser.

B: Santorini og Kreta.

Selv om Kreta på ingen måde er vulkansk, skal øen i lighed med Appenninerne i Italien ses som en del af den vulkanske aktivitet der forgår i Det Ægæiske Hav, hvor vulkanerne Santorini og Nisaros stadig er aktive i dag. Santorini og Nisaros er nemlig en del af den vulkanske øbue som strækker sig fra Tyrkiets vestkyst over Milos til Pelepones i Grækenland, hvor vi finder vulkanen Aegina, som sidste led i kæden. Santorini i særdeleshed fremviser en både enkel og kompliceret vulkansk opbygning og det gør ikke øen mindre interessant, at det store vulkanudbrud på øen for 3.500 år siden uden for al tvivl har dannet baggrund for Atlantissag-net.

C: Vulkaner og Landskaber på De Canariske Øer.

De Canariske Øer ud for Afrikas vestkyst er dannet på Atlanterhavets bund gennem de sidste 20 millioner år; de yngste La Palma og Hierro for blot 3 millioner år siden. De opbygges alle af oprindeligt basaltisk materiale fra Jordens kappe ved vulkansk aktivitet i forbindelse med Atlanterhavets åbning, De inderste Lanzerote og Fuerteventura på selve kanten af det Afrikanske kontinent. Både dannelsesmæssigt og landskabs-mæssigt, adskiller de syv øer sig fra hinanden. Den voldsomme erosion på nogle af øerne f.eks. Gran Canaria giver således en fantastisk mulighed for at studere de processer, der foregår inde i en vulkan.

3 weekender (A:25-26/10, B:8-9/11, C:22-23/11); lørdage kl. 12.00-18.00 og søndage kl. 10.00-16.00.

Sted: Aalborg Universitet, Strandvejen 12-14.

Pris: Kr. 1.275,- (pr. weekend kr. 450,-).

Nordsøområdet's geologi

kursus - hold 03500 I samarbejde med Vendsyssel Stenklub.

Ved seniorforsker, lektor Palle Gravesen, København.

Den intense olie- og gasefterforskning i tiden efter anden verdenskrig har gjort Nordsøen til et af de geologisk set bedst udforskede områder i verden. Den nye viden om Nordsøens off-shore geologi knytter sig smukt til det, som vi allerede ved om geologien i de velundersøgte, „klassiske“ områder i landene rundt om Nordsøen. Her rækker den detaljerede geologiske udforskning mange steder mere end 200 år tilbage og er ofte gået tæt hånd i hånd med udviklingen af geologien som moderne videnskab.

Fortsættes side 13

Bog anmeldelse

ET FRISK PUST AF NYTÆNKNING

Anmeldelse af Stenklubmedlem Henrik Arildsov

Klip fra bogen kan ses på denne internetadresse www.geologiskesevaerdigheder.dk

Ussing, Harder og Milthers må vende sig i graven. Nulevende kvartærgeologer med fastlåste meninger om landskabsdannelsen får kamp til stregen, og vi andre kødelige med interesse for geologien skal måske til at revidere vores barnelærdom.

Geologerne Ib Marcussen og Troels V. Østergaard har i serien „Politikens Håndbøger“ udgivet bogen „Danmarks Geologiske Seværdigheder“, hvor de beskriver en lang række af landets mest kendte geologiske lokaliteter. Men ikke nok med det. De sætter spørgsmålstegn ved de gængse tolkninger af landskabsdannelsen baseret på nyere forskning i klimaudvikling og bevægelsesmønstre i gletsjeris.

Eksempelvis gør man op med begreberne randmoræner og tunneldale. Det er der for så vidt ikke noget nyt i. Allerede i 1960'erne satte den kontroversielle geolog S.A. Andersen spørgsmålstegn ved teorien om „Den jyske Ås“ som randmoræne. I bogen „Geologisk Fører Over Vendsyssel“ påviste han, at åsen består af lagdelte smeltevandsdannelser, og derfor ikke kan være en randmoræne. Senere har en række geologer, bl.a. Kaj Hansen, taget afstand fra teorien om, at de store østjyske dale kunne være dannet i tunneler under isen. Han plæderede for at dalene allerede var dannet i tertiærtiden. Forfatterne tilslutter sig denne opfattelse og helgarderer ved alternativt at foreslå den fremrykkende is som skaber af dalene. Med hensyn til landskabsdannelsen fremfører de den teori, at landskaberne er dannet under isens nedsmeltning, og dermed får randmorænerne et skud for boven.

Ifølge den konventionelle opfattelse var der 4 isfremstød i løbet af Weichselstiden: Gammelbalten, det norske fremstød, nordøstisen og den baltiske is.

Forfatterne mener noget andet. De hævder, at der kun har været 1 isfremstød fra NØ, og at det har været så langt mod vest som midten af den nuværende Nordsø. Bakkeøer og hedesletter i Vestjylland er altså dannet i Weichsel, og hovedopholdslinjen er en afsmeltninglinje, dannet under isens tilbagetrækning.

Om at 'bygge broer' og formidle geologi

Ad sjove og kringlede veje kan, spændende perspektiver vise sig for Vendsyssel Stenklub, og en ellers uvedkommende ejendomshandel kan pludselig give vores medlemmer nye opgaver:

Aalborg Seminarium, som uddanner lærere til folkeskolen, var gennem grundsalg kommet til midler, som måtte anvendes til pædagogiske, faglige formål. Seminariets naturfaglærere havde fået den ide, at man kunne indrette et udendørs undervisningsmiljø, som tilgodeser fagene botanik og geografi/geologi. Der skulle skabes en slags eksperimentarium, som materiale-mæssigt kunne spænde over alle uddannelsesniveauer – fra folkeskoleelever til universitetsstuderende – eneste forskel var så, at de tilhørende teoretiske materialer skulle tilpasses niveauerne.

Henrik fortæller, hvordan man sliber sten

En af de energiske seminarielærere havde fået øje på Vendsyssel Stenklubs hjemmeside, og ad den vej fik han kontakt med os. Ønsket var, at få praktisk hjælp til den planlagte udstilling af bjergarter og ledeblokke, som kan findes i Nordjylland.

Frede Sørensen, som læreren hedder, ville gerne vide, hvor han kunne være heldig, at finde de forskellige typer sten i stor og udstillingsvenlig udgave, hvordan han skulle sikre, at der ikke var nogen, som løb med de fine udstillingseksemplarer, og hvordan man kunne slibe flader af de store sten, så krystalstrukturen kunne fremgå tydeligt. – Hovedparten af arbejdet med at opsøge lokaliteter og hjembringe sten gennemførte han i samarbejde med geologen Per Smed (ham med bogen og kurset i vores stenklub). Frede har efterfølgende set klubbens medlemmer i aktion ved en stenhugnings-weekend og fået adskillige gode råd om slibning og udstyr. Når samlingen er stille, kommer et par stykker af os og demonstrerer stenslibningens ædle kunst.

Vi har også formidlet kontakt mel-

Dreng sliber cementsten

Fortsættes side 18

Kursus og ekskursion med Per Smed

Fundene gennemgås med Per Smed

I år har vi haft en af de tidligste sæsonstarter for efteråret, og det var efter moden overvejelse. Vi ville gerne være nogenlunde sikre på et ordentligt vejr, og jeg skal love for, vore planer blev belønnet.

Fredag den 8. og lørdag den 9. august gennemførte vi et arrangement med geologen Per Smed. Formålet var todelt, nemlig dels at høre om ledeblokforskningens udvikling, og dels i praksis at finde og identificere flest mulige af de ledeblokke, der kan forekomme i Nordjylland.

Med Per Smed som underviser kunne vi næppe finde en mere central person til begge disse formål, idet han har haft fingeren på pulsen gennem de seneste mange år.

Det fremgik da også tydeligt af den historiske gennemgang fredag aften, at istidernes fremstød og tydningen af ledeblokkenes spredning har udgjort en væsentlig del af Per Smeds arbejdsområde. Hans argumenter for bevægelserne var så sandelig ikke grebet ud i luften, men byggede på en mængde ledebloktællinger i klinger og grusgrave. Ledeblokforskningen rækker langt tilbage, men først med de seneste metoder er det lykkedes at få et meget præcist og nuanceret billede af isfremstødene fra de 3 sidste istider. Mange af resultaterne blev illustreret ved hjælp af kort og fremgår desuden af Per Smeds bog, 'Sten i det danske landskab'.

Fossiltur til Rørdal

Vi skal igen en tur i kridtet, på jagt efter fossiler. Det er som sædvanlig i Aalborg Portlands kridtgrav i Rørdal. Husk Madpakke, tøj til årstiden, gum-mistøvler (vigtigt) og noget værktøj. En lille håndøkse er meget velegnet til kridt.

Tid: Lørdag d. 20 september

Sted: Vi mødes uden for hovedindgangen kl. 10.00

Turleder: Tommy Sørensen Tlf: 98392084

Stenhuggerweekend

Da vi er blevet ramt endnu af en aflysning (turen til messe i Moss), har vi valgt at bruge denne weekend til en ekstra stenhuggerweekend. Det ser ud til at være medlemmernes største interesse for tiden. Medbring selv sten og værktøj. For begyndere er der mulighed for at låne, da stenklubben har indkøbt lidt fælles værktøj.

Max. 18 deltagere (først til mølle). Øvrige kan komme på venteliste.

Tid: Weekenden den 27-28 september kl. 9.00

Sted: Hos Joan og Poul Erik Friis, Ugiltvej 758, Hjørring

Pris: 200,00 kr. til dækning af fællesudgifter (morgenmad, strøm, værktøj)

Tilmelding: Senest 20. september til Poul Erik Tlf. 98963431

Stenbesøg hos Henrik Arildskov

Henrik er, i anden sammenhæng, særdeles kendt af de fleste nordjyder. For os er han et meget engageret medlem af stenklubben, med en stor interesse for og viden om sten og geologi.

Henrik vil vise og fortælle os, om noget af det han har indsamlet igennem de sidste snart 40 år, med størst vægt på de midtsvenske blokke. Ud over dem er der masser af andre sten og fossiler at se på.

Henrik har bedt mig nævne at det er en stensamling under opbygning, vi kan forvente at se. Det er først på det seneste han er startet med at få system i samlingen.

Tid: Lørdag d. 11 oktober kl. 13.00

Sted: Ilbjergvej 25, Hvidsted, 9800 Hjørring.

Det ligger syd for Ilbro, på vejen mellem Tårs og Hjørring.

Fortsættes næste side

Om at „bygge broer“ og formidle geologi fortsat fra side 7

lem Seminariet og Skoletjenesten i Aalborg, hvor 3 af vores medlemmer tidligere har holdt stenkursus for lederen og nogle instruktører.

Planen er, at Seminariets stensamling og undervisningsmaterialet, som Skoletjenesten udarbejder for folkeskoleeleverne, kommer til at indgå i et undervisningsforløb sammen med det allerede påbegyndte arbejde med stenkending og stenslibning. Netop med hensyn til slibningen har vi – og Skoletjenesten – været lidt skeptiske, når det gælder skoleelever. Egentlig ville vi helst arrangere manuel slibning af en enkelt savet flade med karborundum på glasplader.

Men efter invitation til besøg på Moler-museet på Mors, hvor museumslederen

Henrik Madsen arrangerede stenslibning som en sommeraktivitet for skolelever, er vores betænkeligheder om sikkerheden gjort til skamme – ikke én kom til skade, men alle fik produceret de fineste blankpolerede genstande ud af den rå cementsten i alle slibningens niveauer, og stoltheden hos børnene var ikke til at tage fejl af.

Det her er med til at give én en tro på, at geologien ikke blot er til glæde for en uddøende race af mærkelige mennesker, som altid går med hovedet nedad og hamrer løs på uskyldige sten, men at vi i Stenklubben også med en lille smule indsats kan være med understøtte børns naturlige interesse for sten.

Susanne

Stenklubbens stensav og slibemaskine

kan lejes af medlemmer i perioder på to uger ad gangen

Priserne er: Stensav 100 kr., slibemaskine 50 kr., slibebåndene 20 kr. pr. stk. (korn 400 og 600). Klubben har også en poléremaskine.

Interesserede kan kontakte Poul Erik Friis, tlf. 98 96 34 31.

Klubbens mikroskop forefindes ved møderne i Kulturhuset i Hjørring, men kan lejes for 100 kr. for 14 dage. Ønsker om at leje mikroskopet rettes til Allan Andersen, tlf. 98 91 08 42. Mikroskopet skal afhentes.

Formanden har ordet:

Sommerferien er overstået og mange af foreningens medlemmer har uden tvivl været på ”stenjagt”. Det bliver spændende, på de kommende møder, at se på fundene og høre beretningerne fra de mange findesteder.

Sommeren er den første i 16 år, hvor vi ikke har haft messe i Skagen og jeg tror, at vi, som i mange år har været aktive ved arrangementet, har savnet messen og det fællesskab, der har været omkring det praktiske arrangement. Den inspiration og faglige snak, som altid følger med, når stenfolk mødes, har vi selvfølgelig også savnet. En skam er det, at vi har måttet tage skridt til at aflyse messen, men vi håber stadig, det på et senere tidspunkt kan blive aktuelt at prøve igen. Med sidste blad forsøgte vi os med en spørgeskemaundersøgelse, der skulle belyse, hvilke aktiviteter medlemmerne ønskede sat på programmet. Tilsyneladende er man tilfredse med bestyrelsens valg, sådan tolker jeg resultatet. Antal besvarede skemaer er meget begrænset, men de, som har svaret, er til gengæld meget seriøse med flere gode forslag.

Fossil-turen til Mors, kursusdagene med Per Smed og stenhuggerweekenden har tiltrukket mange deltagere. Det er meget glædeligt. Turen til Nordvestfyn var der ikke så stor tiltrækning til, ærgerligt, for turen var meget veltilrettelagt. Turlleder Henrik Arildskov havde gjort et stort arbejde ved at besøge stedet på forhånd, finde beskrivelser og fremskaffet brochurer. Desuden har Henrik stor viden om områdets geologi, som han delte rundhåndet ud af. ”Vi gamle” kunne lære, hvordan man forbereder sig som turlleder, der er noget at leve op til.

Jeg håber rigtig mange vil finde foreningens aktiviteter spændende og slutte op om aktiviteterne i det kommende efterår og vinter. Jeg vil benytte lejligheden til et ”På gensyn”

Poul Erik Friis

Billedsiden

Edith, flittig som altid

3 stramme tanter, måske er det vejret på Fyn ?

Eriks søstjerne var dagens fund på Mors

Frokost ved stranden i Hirtshals

Fisk fra moleret, præpareret af Henrik Madsen fra Molermuseet

Så enkelt kan stenhugning være (Anders Friis' ørn)

Stendyngen

Nr. 3

18. årgang

September 2003

Stenkursus med Per Smed

Per Smed gennemgår særligt udvalgte sten på stranden ved Hirtshals.

Inde i bladet

Program for efterår og vinter
Kurser på Folkeuniversitetet
Englandstur med Henrik Madsen
Boganmeldelse
Stenkursus med Per Smed

Side 4
Side 8
Side 10
Side 14
Side 16

